MANIFESTATIONS OF MONOLEXICAL HYPONYMY IN THE FORESTRY TERMINOLOGY

Simona Sandu (Pîrvulescu)

PhD Student, University of Craiova

Abstract: Hyponymy is a sense relation whose occurrence is evident also in the forestry terminology, where it helps organizing and taxonomizing the specific concepts. Within this field of forestry terminology, while polylexical hyponymy makes an easy identification of the hypernym and its hyponyms because of the clear typology, monolexical hyponymy requires the identification and establishing of the common semes specific to forestry terminology, in the light of its specificity. That is an obligatory stage since the forestry terminology interfers with the terminologies of other sciences (botany, zoology, chemistry, geography, environment, etc). Ignoring the specificity of the forestry domain in identifying the common semes of the concepts corresponding to a hyponymic series results in the incorrect status of hypernym/hyponym within a hyponymic series and that has negative effects on the taxonomization of the active forestry lexicon.

Keywords: forestry, hyponymy, monolexical, seme, term

1. **Introducere.** În contextul, intenţional, de deschidere a codurilor lingvistice specifice terminologiilor de specialitate către vorbitorul obişnuit, nespecialist, dezideratul „vulgarizării" discursului specializat forestier este posibil prin dezambiguizarea semantică a termenilor forestieri, prin stabilire de echivalenţe / opoziţii semantice, prin ierarhizarea şi sistematizarea lexicului activ forestier – situaţii de fapt specifice caracterului organizat al lexicului[1]. Operaţiile de ierarhizare şi sistematizare a lexicului activ forestier sunt facilitate de relaţiile semantice, şi anume: sinonimia, antonimia şi hiponimia. Văzută mai întâi ca o *relaţie logică existentă între concepte*[2], treptat hiponimia a devenit „o relaţie semantică *de incluziune unilaterală* a sensurilor unităţilor lexicale considerate"[3] care transpune, în practică, principiul ordonării, ierarhizării conceptelor specifice terminologiei forestiere. Termenii care denominalizează concepte forestiere cu o sferă semantică restrânsă, numite hiponime,

[1] "The notion of hyponymy is quite old and has been recently recognized as one of the 'constitutive principles in organizing the vocabulary of all languages'." (Lyons apud Staicu, 2013: 216.).

[2] Cabré, 1998: 175-176 (Deşi considerată o relaţie logică între conceptele care aparţin aceluiaşi câmp conceptual/câmp noţional, hiponimia este privită ca o relaţie de incluziune: *„[...]qu'un concept est plus général que l'autre, c'est-à-dire que le premier (le générique) confère tous ses caractères au second (le spécifique), mais que l'inverse n'est pas vrai. Le concept spécifique possède alors, en plus des traits conférés par le générique, d'autres traits qui le particularisent par rapport à ces dernier. Dans ce cas, nous parlons alors d'hyponymie logique (pae exemple: minéral – anthracite; gaz halogène – fluor). [...] Dans les relations générique – spécifique, les concepts les plus spécifiques font partie de l'extension du concept générique qui les inclut. La relation d'inclusion que présentent les concepts se reflète dans la description de chaque concept grâce à l'explications de ses caractères.* ")

[3] Bidu-Vrănceanu, 2005: 92.

BDD-A32444 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:52 UTC)

sunt subordonate unui termen general, supraordonat, numit hiperonim[4]. Incluziunea semantică[5] a hiponimelor în hiperonim este unilaterală și „asimetrică pentru că numai hiponimele sunt incluse în hiperonim."[6] Utilitatea relațiilor de hiponimie este vizibilă în structurarea / ierarhizarea conceptelor specifice domeniului forestier, ajutând la înțelegerea termenilor specializați și la o comunicare specializată, corectă. Kleiber și Tamba[7] au identificat două modalități de realizare a relației de hiponimie: prin incluziune semantică, hiponimul având formă diferită de cea a hiperonimului[8] (ex.: hiperonimul *floare* are ca hiponime *lalea, trandafir* ș.a.) și prin preluarea denumirii hiperonimului de către hiponim la care se adaugă un determinant[9] constituind sintagme terminologice fixe sau relativ fixe. Aceeași idee este preluată și exemplificată și de Staicu care a identificat, în cadrul terminologiei medicale, ambele situații manifestare a relației de hiponimie: atât monolexical – situație în care hiperonimul și hiponimul sunt reprezentați fiecare, printr-o singură unitate lexicală, cât și polilexical – situație în care atât hiperonimul, cât și hiponimul pot fi reprezentați printr-o sintagmă[10].

2. Manifestări ale hiponimiei monolexicale în domeniul terminologiei forestiere. În cadrul

terminologiei forestiere, ierarhizarea conceptelor este realizată și prin intermediul relației de hiponimie care actualizează ambele tipuri de manifestare: monolexical și polilexical. În lucrarea de față vom prezenta manifestări ale hiponimiei monolexicale în domeniul terminologiei forestiere, situație în care atât hiperonimul, cât și hiponimele sunt termeni simpli. Întreaga serie hiponimică este caracterizată de prezența unui sem comun (genul proxim) care asigură echivalența semantică a termenilor seriei hiponimice. Trăsăturile hiperonimului se regăsesc în definiția hiponimelor care prezintă, pe lângă semul/semele comun(e) și seme distinctive.

De exemplu, în cadrul seriei *arboret, codru, desiș, lăstăriș, codrișor, semințiș, păriș, prăjiniș, nuieliș,* hiperonimul este *arboret,* iar ceilalți termeni sunt hiponimele sale. Vom prezenta analiza seriei hiponimice care are ca hiperonim termenul „arboret"[11] (vom reprezenta grafic, prin bare oblice, descompunerea definițiilor în seme):

semințiș *= primul stadiu de dezvoltare a unui arboret provenit din sămânță, până la formarea stării de masiv (sinonim: stadiu de plantație).*

semințiș: /stadiu de dezvoltare/ + /arboret/ + /provenit din sămânță/ + /formarea stării de masiv/

[4] „Funcțional, realizează primul nivel de clasificare / ordonare a conceptelor într-o structură ierarhică." (Butiurcă, 2018: 29).

[5] Dând ca exemplu lexemul *lalea* ca fiind hiponimul lexemului *floare*, Kleiber și Tamba explică raportul de incluziune semantică specific relației de hiponimie. Astfel, sensul hiperonimului se regăsește în sensul hiponimului cu mențiunea că, în cadrul hiponimului este adăugată o notă semantică suplimentară. (Kleiber și Tamba, 1990: 7-13).

[6] Bidu-Vrănceanu, 2001: 252.

[7] Kleiber și Tamba, 1990: 24-25.

[8] „L'un consiste en une dénomination distincte de celle de l'hyponyme et sans raport de ‹‹forme›› avec dernière." (Kleiber și Tamba, 1990: 24).

[9] „Si bien que pour passer d'un hyponyme à son hyperonyme, il suffit d'enlever le second élèment spécificateur du composé." (Kleiber și Tamba, 1990: 24).

[10] Staicu, 2013: 216 ("*Hyponymy is equally manifested as monolexical (both the hyperonym and hyponym are lexicalized in one unit), as well as polylexical (the case when the hyperonym or hyponyms are syntagmatic lexicalizations).*").

[11] Exemplificarea are la bază definițiile terminologice preluate din standardul SR 9167:1997 *Îngrijirea și conducerea arboretelor*, p. 2-6. Am preferat analiza pe definițiile terminologice din standard pentru a exemplifica caracterul organizat al lexicului forestier.

BDD-A32444 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:52 UTC)

desiș = *stadiu de dezvoltare a unui arboret, care începe din momentul realizării stării de masiv și se încheie la începerea elagajului natural.*

desiș: /stadiu de dezvoltare/ + /arboret/ + /din momentul realizării stării de masiv/ + /se încheie la începerea elagajului natural/

nuieliș = *stadiu de dezvoltare a unui arboret corespunzător perioadei de început a elagajului natural și de maxim al creșterii în înălțime la arbori.*

nuieliș: /stadiu de dezvoltare/ + /arboret/ + /început al elagajului natural/ + /maxim al creșterii în înălțime/ + /arbori/

prăjiniș = *stadiu de dezvoltare a unui arboret, caracterizat printr-o creștere încă activă în înălțime și foarte activă în volum, terminându-se în momentul intensificării procesului de eliminare naturală.*

prăjiniș: /stadiu de dezvoltare/ + /arboret/ + /creștere activă în înălțime/ + /creștere activă în volum/ + /se termină în momentul intensificării procesului de eliminare naturală/

păriș = *stadiu de dezvoltare, corespunzător perioadei de maximă creștere curentă în volum, de încetinire a creșterii curente în înălțime și de intensificare a procesului de eliminare naturală. se realizează când diametrul central al arboretelui depășește (8 ... 10) cm.*

păriș: /stadiu de dezvoltare/ + /perioadă de maximă creștere în volum/ + /încetinirea creșterii în înălțime/ + /intensificarea procesului de eliminare naturală/ + /realizată când diametrul arboretului depășește 8...10cm/

codrișor = *stadiu de dezvoltare a unui arboret echien sau relativ echien care începe în momentul declanșării fructificației la o parte din arbori și se încheie la împlinirea vârstei exploatabilității fizice*.

codrișor = /stadiu de dezvoltare/ + /arboret/ + /echien sau relativ echien/ + /fructificație/ + /vârsta exploatabilității fizice/

codru mijlociu = *stadiu de dezvoltare a unui arboret echien sau relativ echien, corespunzător perioadei dintre împlinirea vârstei exploatabilității absolute și începutul exploatabilității fizice. (sinonim: codru)*

codru mijlociu: /stadiu de dezvoltare/ + /arboret/ + /echien sau relativ echien/ + /cuprins între împlinirea vârstei exploatabilității absolute/ + /începutul exploatabilității fizice/

codru bătrân = *stadiu ultim de dezvoltare a unui arboret echien sau relativ echien care începe din momentul intrării lui în perioada exploatabilității fizice.*

codru bătrân: /stadiu de dezvoltare/ + /ultim/+ /arboret/ + /echien sau relativ echien/ + /începe din momentul intrării în perioada exploatabilității fizice/

Vom reprezenta grafic, în Tabelul 1, definițiile terminologice pentru a compara mai ușor prezența (+) semelor comune ale definițiilor și frecvența semelor variabile, diferențiatoare:

BDD-A32444 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:52 UTC)

Seme / **Termen**	**Gen proxim**	**Proveniență**	**Debut stadiu**	**Finalizare stadiu**	**Vârsta arboretului (echien/relativ echien)**	**Creștere în înălțime**	**Creștere în volum**	**Mărimea diametrului**	**Fructificație**	**Exploatabilitate fizică**
semințiș[12]	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-
desiș	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-
nuieliș	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-
prăjiniș	+	-	-	+	-	+	+	-	-	-
păriș	+	-	+	+	-	+	+	+	-	-
codrișor	+	-	+	+	+	-	-	-	+	+
codru mijlociu	+	-	+	+	+	-	-	-	-	+
codru bătrân[13]	+	-	+	+	+	-	-	-	-	+

Tabelul 1*. Reprezentarea, grafică, a definițiilor terminologice cu marcarea prezenței / absenței semelor componente ale definițiilor.*

Prin metoda comparației definițiilor terminologice mai sus transcrise, constatăm că în fiecare definiție este înglobat genul proxim al paradigmei, și anume: „*stadiu de dezvoltare (a arboretului)*”. Definițiile sunt construite după formula aristotelică (indicarea genului proxim și a trăsăturilor diferențiatoare care indică specificul fiecărui termen). Fiecare definiție cuprinde, în corpul textului, hiperonimul *arboret* fiind, astfel, o confirmare a opiniei potrivit căreia definiția terminologică se construiește pe baza relației de hiperonimie. Termenul *arboret* este și arhilexemul paradigmei stadiilor de dezvoltare ale pădurii.

În seria hiponimică exemplificată mai sus, *codru* este hiponim; în același timp, *codru* poate fi hiperonim pentru altă serie hiponimică: *arbore/copac, iarbă, urs, lup, poiană, pasăre, flori, liane, veveriță* (seria poate continua cu multe exemple care aparțin ariei semantice a *codrului*). Din statutul de hiponim, *codru* a devenit hiperonim – o astfel de situație îi conferă termenului *codru* poziția de co-hiponim.

3. Concluzii. Relația de hiponimie contribuie la ierarhizarea lexicală a conceptelor specifice terminologiei forestiere, facilitând înțelegerea conceptelor forestiere prin raportarea la „superiorul” lexical și la „vecinii” semantici. Identificarea corectă a semului comun unor termeni forestieri ne permite poziționarea corespunzătoare a unui termen într-o serie hiponimică, în timp ce semele variabile, distinctive ne permit sesizarea trăsăturilor de sens care diferențiază termenii dintr-o serie hiponimică. Identificarea semelor comune și a semelor variabile, distinctive trebuie realizată prin raportarea strictă la domeniul forestier, fără a implica sensuri conotative dezvoltate în sfera lingvistică a altor discipline tehnico-științifice cu care interacționează terminologia forestieră.

[12] Deși nu este precizat în textul definiției, debutul stadiul se subînțelege din unitatea lexicală *primul (primul stadiu* – respectiv, primul firicel răsărit din sămânță).

[13] Deși nu este precizat în textul definiției, finalizarea stadiului se subînțelege din sintagma *stadiu ultim (de dezvoltare).*

BDD-A32444 © 2020 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:52 UTC)

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela, Forăscu, Narcisa, *Limba română contemporană: lexicul*, Editura Humanitas Educațional, București, 2005.

Butiurcă, Doina, *The Role of Hyponymy, Hypernymy in the Organization of the Specialized Lexicon*, în *The Challenges of Communication. Contexts and Strategies in the World of Globalism*, secțiunea *Language and Discourse*, Târgu Mureș, Editura Arhipelag XXI Press, 2018, p. 29 – 33.

Cabré, Maria Teresa, *La terminologie. Théorie, méthode et applications*, Ottawa, Paris, Presse de l'Université d' Ottawa et Armand Colin, 1998.

Kleiber, Georges, Tamba, Irène, *L'hyponymie revisitée: inclusion et hiérarchie*, în *Langages*, n° 98, 1990, p. 7 – 32.

Staicu, Simona Nicoleta, *Hierarchic Structuring Medical Terms According to the Semantic Content*", în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie (SCOL), Anul VI, no. 1-2/2013, Craiova, Editura Sitech, p. 215-220.

Standardul SR 9167:1997 *Îngrijirea și conducerea arboretelor*

BDD-A32444 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:52 UTC)